

Kazimierz Piwowarski

"Mit Kindern Versöhnung feiern :
religionspädagogische und
liturgische Anregungen", red. Ralph
Sauer, München 1978 : [recenzja]

Collectanea Theologica 50/1, 202-203

1980

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ralph SAUER (red.), *Mit Kindern Versöhnung feiern. Religionspädagogische und liturgische Anregungen*, J. Pfeiffer Verlag, München 1978, s. 176.

Problematyka sakramentu pokuty, zwłaszcza przygotowania do pierwszej spowiedzi, była w ostatnich latach w RFN szeroko dyskutowana. Dyskusja koncentrowała się szczególnie na zagadnieniu możliwości grzechu u dzieci i w związku z tym wieku pierwszej spowiedzi. W ostatnich 10 latach dopuszczano dzieci do pierwszej Komunii św. w drugiej, a do pierwszej spowiedzi w czwartej klasie. Od roku 1979 ma być przywrócona dawna kolejność tzn. spowiedź przed pierwszą Komunią św.

Omawiana pozycja, która jest przeróbką wydanej w roku 1976 we Francji książki o tym samym tytule, ma pomóc w toczącej się dyskusji. We wprowadzeniu ukazany został krótki przegląd historyczny rozwoju wychowania do pokuty w krajach języka niemieckiego. Przegląd ten zakończony został тезami na temat obecnej dyskusji odnośnie do wychowania do pokuty. Autor ujmuje w osiemnastu тезach to, co jego zdaniem jest istotne w całej teologii pokuty. Każda teza zawiera krótkie uzasadnienie. Istotnym wydaje się tu podkreślenie autora, że pokuta jest procesem, który trwa całe życie. Wprowadzenie w ten proces jest także zadaniem rozciągającym się na cały proces wychowawczy.

Część pierwsza porusza zagadnienie wprowadzenia dzieci w sakrament pojednania. Chodzi przede wszystkim o ukazanie dziecku znaczenia pokuty w życiu chrześcijańskim. Wprowadzenie do pokuty powinno się dokonywać stopniowo, zgodnie z rozwojem psychicznym i moralnym dziecka. Już od wczesnych lat doświadcza dziecko, że wina i przebaczenie jest sprawą często występującą w jego życiu. Zadaniem rodziców i katechetów jest ukazanie, że przebaczenie ma źródło w miłości Boga, który nam chętnie przebacza. Wśród różnych form pojednania z Bogiem zwraca autor szczególną uwagę na sakrament pokuty.

Istotne elementy sakramentu pojednania poruszone zostały w części drugiej. Każdy element przedstawiony został najpierw od strony teologicznej, a następnie duszpastersko-praktycznej. Jako pierwszy istotny znak pokuty omówione zostało spotkanie. Chodzi tu o spotkanie z Bogiem w społeczności Kościoła. Ten wymiar pokuty winien ukazać, że Bóg udziela nam przebaczenia przez Kościół i w Kościele. Drugim elementem pokuty jest słuchanie słowa Bożego. Słowo to dociera do nas nie tylko przez świadectwo Pisma św., lecz także w głosie sumienia oraz przez zdarzenia i w naszym życiu i w życiu naszych braci. Następnym elementem jest wyznanie i to nie tylko grzechów, lecz także miłości Boga, przy czym większy akcent położony jest na ten drugi moment. Autor podkreśla, że już samo „wyznać” (*bekennen*) oznacza ogłoszenie czegoś z radością. Radość dotyczy tu szczególnie doświadczenia miłości Boga i otwarcia poszczególnemu człowiekowi, a także całej wspólnocie perspektyw na przyszłość. Ostatni wreszcie element sakramentu pojednania to otrzymanie przebaczenia Boga i świadczenie o nim.

Część trzecia omawianej pracy podaje przykłady nabożeństw pokutnych. Nabożeństwa te przeszły próbę w różnych ośrodkach duszpasterskich. Przewidziane były dla różnych grup dzieci od klasy drugiej do ósmej. W niektórych nabożeństwach brało udział także wielu wiernych różnego wieku. Przed każdym wzorem nabożeństwa pokutnego podane zostały krótkie uwagi wprowadzające.

Omawianą pozycję zamykają wyciągi z trzech dokumentów, a mianowicie: z Międzynarodowego Kongresu Katechetycznego w Rzymie w roku 1971, z dokumentu synodu Kościoła RFN na temat duszpasterstwa sakramentalnego oraz wskazań Konferencji Episkopatu RFN z września 1977.

Dla czytelnika, zwłaszcza pracującego w duszpasterstwie, omawiana książka jest godna polecenia. W sposób krótki ujmuje ona podstawowe problemy wychowania do pokuty. Przez swój informacyjny charakter może przyczynić

się do zrozumienia wielu aspektów tego tematu ostatnio żywo dyskutowanego. Czytelnik pragnący pogłębić swą wiedzę na temat pokuty może sięgnąć do podanej na końcu pracy literatury.

ks. Kazimierz Piwowarski, Monachium

Fritz WEIDMANN, *Religionsunterricht — am Schüler orientiert. Aufgabe und Prinzip des Religionsunterrichts*, Donauwörth 1978, Ludwig Auer Verlag, s. 189.

Od ponad 20 lat przeżywa katechetyka RFN bardzo burzliwy okres. Nawet ogólne nakreślenie jej rozwoju nie jest łatwe. Powodem tego są przede wszystkim liczne koncepcje szkolnej nauki religii. Często pojmowano je alternatywnie i stąd pojawienie się nowej koncepcji prowadziło do odrzucenia aktualnie panującej. Obecnie dochodzi do pewnej stabilizacji w tej dziedzinie i to nie tylko wskutek pewnego zmęczenia dyskusjami, lecz także pod wpływem dokumentów synodu Kościoła RFN (1971—1975).

F. Weidmann zajął się w swej pracy koncepcją nauki religii zorientowanej na ucznia. Traktuje ją jako koncepcję koordynującą. W książce można wyróżnić dwie części. Pierwsza omawia pojęcie nauczania zorientowanego na ucznia oraz uwzględnienie go w najnowszej katechetyce oraz dokumentach synodu Kościoła RFN. Omawiany kierunek poświęca główną uwagę uczniowi, traktując go jako podmiot procesu uczenia się, mający wpływ na planowanie i przebieg lekcji. Uwzględnia się przy tym szczególnie doświadczenia, pytania i problemy uczniów. W ten sposób łatwiej przekonać uczniów, że to, czego oni się uczą, ma znaczenie dla ich życia. Łatwiej także wyzwolić w uczniach samodzielność i spontaniczność oraz uwolnić ich od lęków. Nauczyciel pełni rolę koordynatora i inspiratora. Dotychczasowe teorie nauczania religii zajmowały się więcej materiałem, metodami lub celem nauczania niż samymi uczniami. Tak było w nauczaniu katechizmowym, katechezie kerygmatycznej, katechezie hermeneutycznej oraz zorientowanej na problemy.

Druga część, obejmująca trzy czwarte całej pracy, przedstawia zagadnienie nauczania zorientowanego na ucznia od strony bardziej praktycznej. Omawia zagadnienie motywacji, decydującej nie tylko o wynikach, ale także o wewnętrznej akceptacji przerabianego materiału. Dla właściwego motywowania ucznia nieodzowną jest znajomość jego nastawienia do nauki religii. Liczne badania przeprowadzone na ten temat w RFN dają dość ponury obraz sytuacji. Dla ożywienia lekcji dobrze jest co pewien czas poświęcić jedną lub nawet więcej jednostek tzw. meta-lekcji czyli refleksji nad jej celem i układem. Autor przedstawia odpowiednie przykłady z podręczników do nauczania religii.

Autor omawianej pracy omawia także znaczenie doświadczenia w nauce ukierunkowanej na ucznia. Zagadnienie to należy do żywo dyskutowanych w ostatnich latach. Należy tu zwłaszcza pytanie o związek ludzkiego doświadczenia z doświadczeniem Boga oraz pytanie, w jaki sposób można doświadczenia ucznia uczynić tematem nauki religii. Nie mniej ważnym jest również kompleks problemów związanych z językiem lekcji religii, czyli potrzeby języka zrozumiałego dla ucznia, a także nowego wyjaśnienia wielu używanych od dawna terminów. W omawianej koncepcji nauki religii zabiega się intensywnie o aktywność i twórczość ucznia.

Dla ożywienia aktywności ucznia dużą pomocą może być właściwa forma samej lekcji. Forma np. podająca (zwana także monologową) ustawia ucznia w roli słuchacza. Ożywić ją można nieco przez pytania, a jeszcze więcej przez pobudzenie ucznia do współpracy w trakcie samej lekcji. Słuszne wydaje się podkreślenie autora, że tzw. lekcja w grupach może okazać się formą bardzo mobilizującą uczniów. Wyniki pracy przedstawia się potem całej klasie.

O tym, czy lekcja będzie rzeczywiście zorientowana na ucznia, decyduje